

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA
PRVI ODJEL
KONAČNA ODLUKA
O DOPUŠTENOSTI

zahtjeva br.56305/08
Gordana Getoš-Magdić
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 24. lipnja 2010. godine u vijeću u sastavu:

g. Christos Rozakis, *predsjednik*,

gđa Nina Vajić,

g. Anatoly Kovler,

gđa Elisabeth Steiner,

g. Khanlar Hajiyev,

g. Giorgio Malinverni,

g. George Nicolaou, *suci*,

i g. Søren Nielsen, *tajnik odjela*,

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen 27. listopada 2008. godine,

uzimajući u obzir djelomičnu odluku od 3. rujna 2009. godine,

uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena država i odgovor na očitovanje koje je dostavila podnositeljica zahtjeva,

nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva, gđa Gordana Getoš-Magdić, hrvatska je državljanica rođena 1968. godine i živi u Osijeku. Pred Sudom ju zastupa gđa J. Riceanu, odvjetnica iz Freiburga (Njemačka) i gđa Ana-Marija Getoš,

sestra podnositeljice zahtjeva. Hrvatsku Vladu („Vlada“) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

Činjenično stanje predmeta kako ga je iznijela podnositeljica zahtjeva može se sažeti kako slijedi.

1. Pozadina predmeta

Godine 1991. i 1992. osječka policija izvijestila je da je na raznim lokacijama u Osijeku pronađen određeni broj leševa na kojima su bili vidljivi znaci da su žrtve bile ubijene. U neko doba 2001. godine policija je, na zahtjev državnog odvjetnika, započela izvide navoda da je tijekom 1991. i 1992. godine određeni broj civila bio mučen i ubijen u Osijeku, Hrvatska. Policija je obavila razgovore s velikim brojem pojedinaca koji su imali saznanja o tim događajima. Sastavljen je opsežan spis predmeta, a izvidi su doveli do identifikacije mogućih počinitelja, od kojih je jedna bila i podnositeljica zahtjeva.

Poslije podne dana 18. listopada 2006. godine neodređen broj policijskih službenika iz PU osječko-baranjske došao je do kuće podnositeljice zahtjeva kako bi ju odveli u policijsku stanicu te s njom obavili razgovor pod sumnjom da je počinila ratne zločine protiv civilnog stanovništva. Međutim, podnositeljicu zahtjeva nisu zatekli kod kuće te je između 17:00 i 18:00 sati načelnik PU osječko-baranjske telefonirao podnositeljici zahtjeva i rekao joj da dođe u PU osječko-baranjsku kako bi odgovorila na navedenu sumnju. Oko 20:00 sati istoga dana podnositeljica zahtjeva je, u pratnji svoga oca, stigla u PU osječko-baranjsku. Podnositeljica zahtjeva je bila odmah odvojena od svoga oca i odvedena u sobu za ispitivanje. Prema navodima podnositeljice zahtjeva, ona je tamo zadržana i stalno ispitivana od strane policije kroz pedeset i tri sata i četrdeset minuta, do oko 1:30 sati 21. listopada 2006. godine. Prema zapisniku o ispitivanju podnositeljice zahtjeva od strane policije, ona je bila ispitivana od 17:25 dana 20. listopada 2006. godine do 0:15 sati dana 21. listopada 2006. godine. Zapisnik su bez primjedbi potpisale podnositeljica zahtjeva i njen odvjetnik.

2. Kazneni postupak protiv podnositeljice zahtjeva

a) Istraga

Dana 20. listopada 2006. godine PU osječko-baranjska podnijela je kaznenu prijavu protiv pet osoba, uključujući i podnositeljicu zahtjeva, navodeći kako postoji osnovana sumnja da su tijekom 1991. i 1992. godine počinili ratne zločine protiv civilnog stanovništva.

Dana 21. listopada 2006. godine istražni sudac saslušao je pet osumnjičenika.

Dana 22. listopada 2006. godine istražni sudac Županijskog suda u Osijeku otvorio je istragu u odnosu na podnositeljicu zahtjeva i pet drugih osumnjičenika u vezi sa sumnjom o ratnim zločinima protiv civilnog stanovništva 1991. i 1992. godine u Osijeku. Nekoliko okrivljenika podnijelo je žalbu protiv odluke kojom je naložena istraga. Izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Osijeku odbilo je žalbe dana 2. studenog 2006. godine.

Dana 3. i 13. studenog 2006. godine druge dvije istrage u odnosu na dva daljnja osumnjičenika spojene su s istragom koja se ticala podnositeljice zahtjeva.

Dana 3. i 6. studenog 2006. godine istražni sudac Županijskog suda u Osijeku saslušao je šest svjedoka. Dana 13. studenog 2006. godine istražni sudac ispitao je podnositeljicu zahtjeva. Budući da joj je odvjetnik uskratio daljnje usluge, sudac je podnositeljici zahtjeva imenovao novog odvjetnika.

Dana 24., 27., 29., 30. studenog i 1. prosinca 2006. godine istražni sudac saslušao je dvadeset svjedoka.

Dana 4. prosinca 2006. godine podnositeljica zahtjeva izabrala je novog odvjetnika.

Dana 5. prosinca 2006. godine istražni sudac je naložio ekshumaciju dva neidentificirana leša radi DNK analize.

Dana 7. prosinca 2006. godine istražni sudac saslušao je četiri svjedoka. Dana 11. prosinca 2006. godine saslušao je dva medicinska vještaka patološke struke i šest svjedoka. Dana 12., 13. i 14. prosinca saslušao je osamnaest svjedoka. Dana 15. prosinca 2006. godine sudac je naložio provođenje sudske medicinskog vještačenja. Istog dana sudac je saslušao još šest svjedoka. Dana 18. prosinca vještak sudske medicine podnio je svoj nalaz i mišljenje. Istog dana sudac je saslušao šest svjedoka te 20. prosinca 2006. godine još jednog svjedoka. Dana 21. studenog 2006. godine saslušao je vještaka sudske medicine. Dana 22. prosinca 2006. godine obavljena je ekshumacija dva leša.

Dana 28. prosinca 2006. godine sudac je saslušao podnositeljicu zahtjeva.

Dana 5. siječnja 2007. godine vještaci sudske medicine dostavili su svoj nalaz i mišljenje o DNK analizi dva ekshumirana leša.

Dana 12., 17., 22., 30. siječnja i 1. veljače 2007. godine istražni sudac je saslušao daljnjih osamnaest svjedoka. Dana 5. veljače 2007. godine sudac je održao konzultacije s braniteljima svih okrivljenika. Dana 7. i 8. veljače 2007. godine sudac je saslušao trinaest svjedoka i dana 9. veljače 2007. godine dva okrivljenika. Dana 14. veljače 2007. godine sudac je saslušao šest svjedoka, dana 15. veljače 2007. godine saslušao je vještaka medicinske struke. Dana 22., 23. i 27. veljače i 1., 5. i 7. ožujka 2007. godine sudac je saslušao jednog okrivljenika i dvadeset tri svjedoka. Dana 22., 27. i 29.

ožujka i 2. i 3. travnja 2007. godine sudac je saslušao dva okrivljenika i šesnaest svjedoka.

(b) Suđenje u kaznenom postupku

Dana 16. travnja 2007. godine podnositeljica zahtjeva i šest drugih okrivljenika optuženi su pred Županijskim sudom u Osijeku za ratne zločine protiv civilnog stanovništva, što je kazneno djelo iz članka 120. hrvatskog Kaznenog zakona. Podnositeljica zahtjeva optužena je za nezakonita uhićenja, mučenje i likvidaciju određenog broja civila.

Između 20. i 30. travnja 2007. godine svi okrivljenici uložili su prigovor protiv optužnice. Izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Osijeku odbilo je sve prigovore dana 22. svibnja 2007. godine i optužnica je postala pravomoćna.

Dana 29. svibnja 2007. godine Vrhovni sud delegirao je nadležnost na Županijski sud u Zagrebu i postupak je nastavljen pred tim sudom.

Dana 26. lipnja 2007. godine odvjetnik podnositeljice zahtjeva obavijestio je Županijski sud u Zagrebu da on više ne zastupa podnositeljicu zahtjeva.

Na ročištima održanima pred Županijskim sudom u Zagrebu dana 15., 17. i 18. listopada i 5. studenog 2007. godine stranke su predložile svoje dokazne prijedloge, primjedbe na dokazne prijedloge tužiteljstva i sud je odlučio koji će se od dokaznih prijedloga prihvatiti. Na ročištima dana 3., 4., 5., 7., 14., i 20. prosinca 2007. godine i 7. i 8. siječnja 2008. godine saslušano je sedam okrivljenika.

Dana 11. siječnja 2008. godine Županijski sud je naručio nalaz i mišljenje grafološkog vještaka. Nalaz i mišljenje su dostavljeni 17. siječnja 2008. godine.

Na ročištima dana 21., 22. i 23. siječnja 2008. godine saslušano je pet svjedoka.

Dana 25. siječnja 2008. godine Županijski sud je obavio očevid kuće u Dubrovačkoj ulici u Osijeku.

Na ročištima dana 31. siječnja i 1. veljače 2008. godine saslušana su dva svjedoka i grafološki vještak. Dana 6. veljače 2008. godine Županijski sud je naručio dodatni nalaz i mišljenje od istoga vještaka. Nalaz i mišljenje su dostavljeni dana 11. veljače 2008. godine.

Na ročištima dana 13., 14., 15., 18. i 25. veljače, 13., 14., 20. i 25. ožujka, 24. travnja, 12., 13., 14., 28., 29. i 30. svibnja, 3., 4., 9., 10., 11., 16., 17., 18. i 23. lipnja, 2., 3., 4., 7., 8., 14. i 15. srpnja, 29. kolovoza, 1. i 2. rujna 2008., saslušano je trideset devet svjedoka te vještaci grafološke i medicinske struke.

Dana 17. rujna 2008. godine podnositeljica zahtjeva je puštena iz pritvora, ali se suđenje nastavilo. Županijski sud u Zagrebu donio je presudu dana 7. svibnja 2009. godine. Utvrđeno je da je podnositeljica zahtjeva kriva za počinjenje kaznenih djela protiv civilnog stanovništva te je osuđena na

sedam godina zatvora. Svi okrivljenici uložili su žalbe i sada je u tijeku postupak povodom tih žalbi pred Vrhovnim sudom.

3. Odluke koje se odnose na pritvor podnositeljice zahtjeva

Dana 19. listopada 2006. godine u 1:30 sati policija je formalno uhitila podnositeljicu zahtjeva koja je već bila u prostorijama policijske stanice od 20:00 sati dana 18. listopada 2006. godine te je zadržana kod policije u trajanju od dvadeset četiri sata, na temelju članka 97. Zakona o kaznenom postupku. U policijskom izvješću izričito se navodi da je podnositeljica zahtjeva uhićena dana 19. listopada 2006. godine u 01:30 sati i da je obaviještena o razlozima njenog uhićenja i o pravu da se brani šutnjom i da ju zastupa odvjetnik. Zabilježeno je i da je sama podnositeljica zahtjeva imenovala R.A. za svoga branitelja te da je on došao dana 19. listopada 2006. godine u 1:40 sati. Podnositeljica zahtjeva potpisala je izvješće bez da je dala ikakve primjedbe.

Dana 19. listopada 2006. godine, dok je bilo u tijeku ispitivanje podnositeljice zahtjeva od strane policije, istražni sudac Županijskog suda u Osijeku naložio je da njeno zadržavanje kod policije bude produljeno za daljnja dvadeset četiri sata, do 01:30 sati dana 21. listopada 2006. godine na temelju članka 98. stavka 1. Zakona o kaznenom postupku. Ova je odluka donesena u pisanom obliku i dostavljena podnositeljici zahtjeva i njenom odvjetniku. Relevantni dio te odluke glasi kako slijedi:

PU osječko-baranjska Sektor krim. policije ... 19. listopada 2006. godine izvijestila je ovog istražnog suca da se provodi obrada nad osumnj. Gordanom Getoš-Magdić zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZ RH počinjenog na području grada Osijeka tijekom 1991. i 1992. godine.

U svom podnesku navode da je dana 19. listopada 2006. godine u 1,30 sati uhićena Gordana Getoš-Magdić zbog osnovane sumnje da je počinila navedeno kazneno djelo te da je ... privedeno još pripadnika postrojbe kojima je zapovijedala Gordana Getoš-Magdić te iskazuju novim relevantnim činjenicama i indicijama koje dodatno potvrđuju osnove sumnje da je Gordana Getoš-Magdić počinila gore navedeno kazneno djelo odnosno da je u tijeku identifikacija drugih pripadnika spomenute postrojbe zatim identifikacija ubijenih osoba za koje nije utvrđen identitet, a za što nisu dostatna prvobitna 24 sata od uhićenja, shodno čemu predlažu određivanje zadržavanja u policiji.

Prijedlog je osnovan.

Uvidom u ovosudni spis Kio-170/06, ..., vidljivo je da osnove sumnje da bi Gordana Getoš-Magdić počinila kazneno djelo koje joj se stavlja na teret proizlazi iz obrane M.S. ...

Kako je u tijeku krim. obrade utvrđivanja identiteta i ostalih članova postrojbe kojom je zapovijedala Gordana Getoš-Magdić te kako je privedeno još nekoliko

prispadnika ove postrojbe te su u tijeku obavijesni razgovori s njima te kako je nužno identificirati oštećenike u odnosu na koje identifikacija do sada nije obavljena, notorno je da za navedene radnje nisu dostatna prvobitna 24 sata od uhićenja te se dodatnih 24 sata zadržavanje kod policije ukazuju nužnim i dostatnim radi prikupljanja podataka o dokazima, time da u odnosu na osumnjičenicu Gordanu Getoš-Magdić za sada egzistiraju pritvorski osnovi iz čl. 102. st. 1. t. 2. ZKP s obzirom da egzistira osnovana sumnja da bi imenovana u cilju svoje eksculpacije ometala kazneni postupak utjecajem na svjedoke i sudionike odnosno budući u odnosu na osumnjičenicu egzistira i pritvorski osnov iz čl. 102. st. 1. t. 4. ZKP budući da se radi o kaznenom djelu iz kataloga kaznenih djela obuhvaćenih čl. 181. ZKP odnosno o kaznenom djelu iz glave XIII. KZ za koje je zapriječena kazna zatvora u trajanju od 20 godina, a s obzirom da se radi o likvidacijama vatrenim oružjem nakon kojih su tijela ubijenih bacana u Dravu, dakle kako se radi o klasičnim egzekucijama, za ovaj sud su to teške okolnosti djela koje za sobom povlače neophodnost pritvorske mjere ...

Dana 21. listopada 2006. godine u 01:00 sat podnositeljicu zahtjeva prvi je puta ispitao istražni sudac Županijskog suda u Osijeku. Pozivajući se na članak 98. Zakona o kaznenom postupku, naložio je produljenje njenog zadržavanja za četrdeset osam sati, do 23. listopada 2006. godine u 01:00 sati.

Dana 22. listopada 2006. godine istražni sudac Županijskog suda u Osijeku naredio je da podnositeljica zahtjeva i četiri druga osumnjičenika budu zadržani u pritvoru daljnjih mjesec dana, do 01:30 sati dana 19. studenog 2006. godine. U rješenju je izričito navedeno da je podnositeljica zahtjeva bila uhićena 19. listopada 2006. godine u 01:30 sati i da se njen pritvor trebao nastaviti od toga trenutka. Relevantni dio rješenja glasi:

Kako je tijekom istrage potrebno ispitati veliki broj svjedoka poimence naznačenih u zahtjevu za privođenje istrage, a između ostalih, kojih je određen broj pripadnika HV-a odnosno suboraca okrivljenika, za ovaj sud egzistira osnovana sumnja da bi imenovani okrivljenici boravkom na slobodi ometali kazneni postupak utjecajem na ove svjedoke a čime su ispunjeni uvjeti za pritvorskom mjerom ...

Nadalje, kako su I,II,III,IV i V-okr. osnovano sumnjivi da su počinili kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZ RH a za koje je, između ostaloga zapriječena i kazna zatvora u trajanju od 20 godina i to na način da su određene osobe srpske narodnosti protupravno lišavale slobode, zatim protupravno odvodile te ispitivale uz zlostavljanja i fizička maltretiranja da bi pritom ili potom bili vezivani samoljepljivim trakama po rukama, i preko usta te da bi potom pojedini od njih bili odvođeni na obali rijeke Drave gdje su bili lišavani života vatrenim oružjem hitcima u glavu te bacani u rijeku Dravu. Dakle kako se radi o klasičnim egzekucijama, za ovaj sud su to osobito teške okolnosti djela koje za sobom povlače neophodnost pritvorske mjere ...

Dana 22. listopada 2006. godine podnositeljica zahtjeva premještena je u Zatvor u Zagrebu. Postupak je nastavljen pred Županijskim sudom u Osijeku, udaljenom oko tri stotina kilometara.

Dana 25. listopada 2006. godine podnositeljica zahtjeva podnijela je žalbu protiv odluke od 22. listopada 2006. godine kojom je određen njen pritvor. Tvrdila je da je surađivala s istražnim tijelima i priznala da je

počinila djela za koja se tereti, i da se stoga ista svrha mogla postići drugim mjerama kao što je kućni pritvor, jamčevina ili preventivne mjere. Nadalje, bila je spremna predati svoju putovnicu. Nadalje je naglasila svoju mladu dob i to da je majka maloljetnog djeteta koje, zbog svoje dobi i zdravlja, ima stalnu potrebu za nazočnošću majke, i da je ona, podnositeljica zahtjeva, pridonosila uzdržavanju svoje obitelji.

Dana 31. listopada 2006. godine izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Osijeku odbilo je žalbu. Mjerodavni dio odluke glasi:

Protivno navodima u žalbama okrivljenika, istražni sudac je ispravno ocijenio da postoje zakonske osnove za primjenu pritvora protiv svih navedenih okrivljenika propisane u čl. 102. st. 1. toč. 2. i 4. ZKP.

Postoji osnovana sumnja da su okrivljenici počinili kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava – ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH. Rješenjem istražnog suca ... od 22. listopada 2006. g., provodi se istraga protiv navedenih okrivljenika zbog osnovane sumnje da su u razdoblju od sredine listopada pa do kraja prosinca 1991. g. u Osijeku, tijekom obrane grada od zajedničke agresije JNA i pridruženog pobunjenog dijela lokalnog srpskog stanovništva na ustavnopravni poredak Republike Hrvatske, protivno odredbama čl. 3. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata te odredbama čl. 4. st. 1. i st. 2. toč. a. čl. 5. st. 3. i čl. 13. st. 2. Dopunskog protokola ženevskim konvencijama o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol II), nakon što je B.G. obnašajući dužnost sekretara Sekretarijata za narodnu obranu općine Osijek i djelujući kao stvarni, a od 7. prosinca 1991. g. i kao formalni zapovjednik obrane grada Osijeka, naložio I. okr. I. K. i V. okr. Gordani Getoš-Magdić, da iz redova provjerenih i pouzdanih osoba osnuje postrojbu za posebne izviđačko-diverzantske namjene, koja bi bila pod njegovim nadzorom. Nakon što su tu postrojbu osnovali, u više navrata im je naređivao protuzakonito lišavanje slobode civila srpske narodnosti, zlostavljanje i njihovo usmrćivanje, što su I okr. I.K kao zapovjednik postrojbe i V. okr. Gprdana Getoš- Magdić, kao zapovjednik jednog od vodova te postrojbe, prihvaćali i izvršavali naredbe, ili su ih radi njihove provedbe prosljeđivali pripadnicima navedene postrojbe ...

Rješenjem o provođenju istrage prihvaćen je zahtjev Županijskog državnog odvjetništva Osijek, da se kao svjedoke u svezi izvršenja navedenih kaznenih djela ispita 31 osoba, ... Nadalje se u obrazloženju pobijanog rješenja navodi da je dio određenih svjedoka pripadao istoj postrojbi kojoj su pripadali i okrivljenici, ... Ni jedan od svjedoka još nije ispitan. Opravdan je zaključak istražnog suca da bi puštanjem na slobodu u ovoj fazi kaznenog postupka, navedeni okrivljenici boravkom na slobodi ometali kazneni postupak utječući na iskaze svjedoka. Stoga stoji zakonska osnova za određivanja pritvora iz čl. 102. st. 1. toč. 2. ZKP.

Nadalje, uzimajući u obzir način počinjenja kaznenih djela koja se okrivljenicima stavljaju na teret, a zbog osnovane sumnje da su počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, za koje je zapriječena kazna zatvora u trajanju od 20 godina te obzirom na protupravna odvođenja, ispitivanja uz zlostavljanja, fizička maltretiranja, vezivanja samoljepljivom trakom preko ruku i usta, a zatim fizičke likvidacije većeg broja civila, istražni sudac je stoga pravilno ocijenio da sve ove okolnosti u svojoj ukupnosti predstavljaju posebno teške okolnosti djela te je

neophodno određivanje pritvora jer za to postoje zakonske osnove iz čl. 10. st. 1. toč. 4. ZKP.

Dana 17. studenog 2006. godine istražni sudac Županijskog suda u Osijeku produljio je pritvor podnositeljici zahtjeva i ostaloj četvorici okrivljenika do 19. siječnja 2007. godine, ponovno s osnova navedenih u članku 102. stavku 1. točke 2. i 4. Zakona o kaznenom postupku. Ovu je odluku dana 29. studenog 2006. godine potvrdilo izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Osijeku.

Dana 22. prosinca 2006. godine podnositeljica zahtjeva premještena je u Zatvor u Osijeku.

Dana 18. siječnja i 17. veljače 2007. godine istražni sudac Županijskog suda u Osijeku ponovno je produljio pritvor podnositeljici zahtjeva i četvorici ostalih osumnjičenika, s osnova navedenih u članku 102., stavku 1. točke 2. i 4. Zakona o kaznenom postupku.

Dana 3. travnja 2007. godine podnositeljica je zatražila da joj se ukine mjera pritvora.

Dana 16. travnja 2007. godine Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku podiglo je optužnicu protiv podnositeljice zahtjeva pred Županijskim sudom u Osijeku, optuživši ju za počinjenje ratnih zločina protiv civilnog stanovništva. Istoga je dana izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Osijeku naložilo daljnji pritvor podnositeljice zahtjeva na temelju članka 102., stavka 1. točka 4. Zakona o kaznenom postupku. Relevantan dio rješenja glasi kako slijedi:

Braniteljica III. okr. Gordane Getoš-Magdić, posebno je istakla trajno narušeno zdravstveno stanje okrivljenice kao i njezinog mlt. djeteta. Smatra da se kod okrivljenice svrha može postići i izricanjem mjera opreza.

...

Optužnicom Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku ... od 16. travnja 2007. g. optuženi su ... naredili ubijanje civilnog stanovništva i nečovječno postupanje prema njemu ... pa da su time počinili kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava – ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZ RH. Prema činjeničnom opisu djela iz optužbe okrivljenike se tereti da su tijekom studenog i prosinca 1991. g. u Osijeku u vrijeme obrane grada od oružanih napada tzv. JNA i njima pridruženih paravojskih postrojbi pobunjenog lokalnog srpskog stanovništva protiv ustavnopravnog poretka RH djelovali suprotno odredbama čl. 3. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata te odredbama čl. 4. st. 1. i st. 2. toč. a, čl. 5. st. 3. i čl. 13. st. 2. Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol II), a I okr. B.G., prvo kao sekretar Općinskog sekretarijata za narodnu obranu Osijek, a od 7. prosinca 1991. g. kao zapovjednik obrane grada Osijeka, II. okr. I.K., kao zapovjednik posebne postrojbe za diverzantsko izviđačke namjere Operativne zone Osijek, III okr, Gordana Getoš Magdić, kao zapovjednica voda u toj postrojbi, a ostali IV. Do VII. okrivljenici kao pripadnici njenog voda sudjelovali u protupravnim lišenjima slobode, odvođenjima, nečovječnim postupanjima i ubijanjem civilnog stanovništva srpske narodnosti, tako da su tijekom studenog i prosinca 1991. g. u Osijeku nepoznatu mušku osobu zatočili

J. G., dr. M.K., S. V., nepoznatu žensku osobu i B. P. vezali samoljepljivom trakom i odveli na obalu rijeke Drave te ih usmrtili hicima iz vatrenog oružja u glavu i potom bacili u rijeku Dravu, a B. L. i A. Š. odveli u Dubrovačku ulicu br. 30, gdje su ovog potonjeg tukli šakama po tijelu, a potom ih odnijeli na obalu rijeke Drave, gdje su ih usmrtili iz vatrenog oružja i bacili u rijeku, dok su M.S. tukli i pri tome mu nanijeli višestruke ozljede, a potom ga svezali konopcem i usmrtili bacivši ga sa željezničkog mosta u Dravu, zatočili P. L. te ga odveli na obalu rijeke Drave, usmrtili iz vatrenog oružja i bacili u rijeku te R.R. zatočili i odveli u Dubrovačku ul. br. 30, a potom na obalu rijeke Drave, gdje su mu u glavu ispalili najmanje dva hica iz vatrenog oružja, bacivši ga u rijeku ali je imenovani unatoč tome preživio te su na taj način počinili kazneno djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske (OKZ RH).

Postojanje osnovane sumnje da su okrivljenici počinili kazneno djelo je osnova za određivanje i produljivanje pritvora.

Za navedeno kazneno djelo propisana je kazna zatvora, najmanje 5 godina ili kazna zatvora od 20 godina. Navedene okolnosti naročito brutalnog i bezobzirnog postupanja okrivljenika prema oštećenima u zajedništvu i ukupnosti predstavljaju posebno teške okolnosti djela zbog kojih je neophodno produljiti pritvor protiv ... okr. ... po zakonskoj osnovi iz čl. 102. st. 1. toč. 4. ZKP.
...”

U žalbi od 19. travnja 2007. godine podnositeljica zahtjeva tvrdi, *inter alia*, da sud nije dao odgovarajuće obrazloženje za nužnost njenoga pritvora, posebice s obzirom na njenu tešku zdravstvenu i obiteljsku situaciju. Pozvala se na liječničku dokumentaciju iz koje je vidljivo da od 1999. godine boluje od posttraumatskog stresnog poremećaja, te da ima problema s leđima i epilepsijom. Također se pozvala na liječničku dokumentaciju iz koje je vidljivo da njena kćer, rođena 1999. godine, ima noćne more.

Dana 27. travnja 2007. godine Vrhovni sud je ukinuo pobijanu odluku s osnova što Županijski sud nije dao odgovarajuće obrazloženje za produljenje pritvora podnositeljice zahtjeva i što je dano obrazloženje bilo proturječno.

Dana 30. travnja 2007. godine izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Osijeku produljilo je pritvor podnositeljici zahtjeva s osnova navedenih u članku 102., stavku 1. točka 4. Zakona o kaznenom postupku. Relevantni dio rješenja glasi:

“Po ocjeni ovog vijeća u odnosu na okrivljene ... Gordanu Getoš-Magdić, ... glede opstojnosti zakonskih razloga za primjenu pritvorske mjere iz čl. 102. st. 1. toč. 4. ZKP, u međuvremenu, nakon donošenja posljednjeg pravomoćnog rješenja o pritvoru, ništa se bitno nije promijenilo. Naime, radnje i djela za koja se ovi okrivljenici optužbom terete po načinu izvršenja i ukupnoj kriminalnoj količini, nadilaze modalitete počinjenja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Na to ukazuje podatak iz optužnice da su djelovali organizirano, međusobno povezani, a sve motivirano nacionalnom netrpeljivošću.“

U svojoj žalbi od 5. svibnja 2007. godine podnositeljica zahtjeva ponovila je svoje prethodne tvrdnje.

Dana 11. svibnja 2007. godine Vrhovni sud odbio je žalbu. Relevantni dio rješenja glasi:

“U ovoj fazi kaznenog postupka, kada je podignuta optužnica, ... ovaj sud smatra da postoji visok stupanj osnovanosti sumnje da su okrivljenici počinili kazneno djelo koje im se stavlja na teret, što znači da se odlučivanje o određivanju pritvora, odnosno daljnjoj primjeni mjere pritvora, svodi isključivo na sagledavanje elemenata koji u okviru činjeničnog supstrata dispozitiva optužnice upućuju na zaključak da su u konkretnom slučaju ... da po svom načinu počinjenja ili postojanju posebno teških okolnosti opravdava primjenu mjere pritvora po osnovi iz čl. 102. st. 1. toč. 4. ZKP.

Valja istaknuti da su u pravu žalitelji kada tvrde da sama po sebi težina kaznenih djela koja im se stave na teret, nije dovoljna za zaključak da postoje osobito teške okolnosti djela zbog kojih je neophodno odrediti pritvor. Međutim, sud prvog stupnja je o postojanju tih okolnosti zaključivao iz konkretnih činjenica i radnji koje se okrivljenicima stave na teret. Kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva može se počiniti poduzimanjem različitih radnji, a okrivljenicima se stave na teret upravo najteže radnje, uz protuzakonito zatvaranje i mučenje, još i ubijanje civila koji za takav postupak nisu dali nikakvog povoda. Sve te osobe bili su građani O. o čijoj sigurnosti je bio dužan skrbiti okr. B. G., na što s pravom ukazuje sud prvog stupnja kada ocjenjuje težinu postupaka koji se njemu inkriminiraju.

Ovaj Vrhovni sud smatra, da s pravom sud prvog stupnja, u konkretnom slučaju, u postupanju okrivljenika nalazi posebno teške okolnosti djela, jer se okrivljenicima stavlja na teret da su po zapovjedi okr. B. G., okr. I. K. i okr. Gordana Getoš-Magdić, osnovali postrojbu za posebne izviđačko-diverzantske namjene i zapovjedili pripadnicima postrojbe da protuzakonito lišavaju slobode civile srpske i drugih narodnosti, zlostavljaju ih i usmrćuju, što su okr. M. S., okr. D. K., okr. T. V. i okr. Z. D. kao pripadnici te postrojbe i činili, zajedno s drugim nepoznatim vojnicima. Dakle, *tempore criminis*, organizirali su likvidaciju civilnog stanovništva na tom prostoru i to na način da su muškarce sustavno odvodili, zatvarali, mučili, a zatim i likvidirali. Prema oštećenima je sam postupak bio izuzetno brutalan, uz krajnje neljudsko ponašanje prema žrtvama, od kojih su neke teško prebijane, odvođene vezane ljepljivom trakom na obalu rijeke D., gdje bi se vršila krajnja egzekucija pucanjem iz vatrenog oružja u glavu i tijelo, zatim bacanje u rijeku, a u slučaju oštećenog R. R. koji je preživio pucanje u glavu, te bacanje u rijeku, izdana je i dodatna zapovijed da se usmrti u bolnici.

Stoga se i po ocjeni ovoga suda, u takvom ponašanju okrivljenika ogledaju posebno teške okolnosti djela koje odudaraju od uobičajenih načina počinjenja takvih djela, pa je određeni pritvor kao i daljnja primjena mjere pritvora protiv okrivljenika po osnovi iz čl. 102. st. 1. toč. 4. ZKP, u konkretnom slučaju neophodna.

Ne može se prihvatiti stanovište žalitelja da se kazneni postupak može provesti i bez određivanja pritvora, jer se ta svrha može ostvariti i drugim mjerama opreza. Pritvorska osnova navedena u čl. 102. st. 1. toč. 4. ZKP nije propisana s ciljem da se otklone moguće opasnosti za pravodobno i nesmetano vođenje kaznenog postupka, kao što je svrha određivanja pritvora propisanog u čl. 102. st. 1. toč. 1., 2. i 3. ZKP. Svrha određivanja pritvora po ovoj zakonskoj osnovi je da se osobe čiji postupci

izazivaju posebnu moralnu osudu ne zadržavaju na slobodi, a što bi moglo utjecati na javnost na način da bi se umanjilo povjerenje u kazneno pravosuđe.”

Dana 29. svibnja 2007. godine Vrhovni sud je naložio da se daljnji postupak vodi pred Županijskim sudom u Zagrebu.

Dana 11. srpnja 2007. godine izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu produljilo je pritvor podnositeljici zahtjeva s osnova navedenih u članku 102., stavku 1. točka 4. Zakona o kaznenom postupku. Vrhovni sud ukinuo je ovo rješenje dana 27. srpnja 2007. godine jer branitelji okrivljenika nisu bili uredno pozvani na ročište na kojem se odlučivalo o pritvoru podnositeljice zahtjeva.

Dana 2. kolovoza 2007. izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu produljilo je pritvor podnositeljici zahtjeva. Vrhovni sud je potvrdio ovo rješenje dana 21. rujna 2007. godine. Dana 23. studenog 2007. godine Županijski sud u Zagrebu produljio je pritvor podnositeljici zahtjeva. Vrhovni sud potvrdio je ovo rješenje dana 12. prosinca 2007. godine. Svi su se pozvali na osobito teške okolnosti pod kojima je podnositeljica zahtjeva navodno počinila djelo, na temelju članka 102., stavak 1. točka 4. Zakona o kaznenom postupku.

Dana 13. prosinca 2007. godine podnositeljica zahtjeva podnijela je zahtjev da joj se ukine pritvor. Pozvala se, *inter alia*, na članak 5. Konvencije, tvrdeći da sudovi koji su naložili i produljivali njezin pritvor nisu dali nikakvu odgovarajuću procjenu njenog osobnog doprinosa djelima za koja je optužena i njene osobne situacije, posebice njenog zdravlja. Županijski sud u Zagrebu odbio je taj zahtjev dana 14. prosinca 2007. godine.

Dana 12. veljače 2008. godine Županijski sud u Zagrebu produljio je pritvor podnositeljici zahtjeva te je istovremeno odbio njen zahtjev da joj bude ukinut pritvor. Relevantni dio rješenja glasi:

“Osnovana sumnja da su III [podnositeljica], V i VI optuženici počinili kazneno djelo navedeno u pravomoćnoj optužnici, postoji i dalje što je u smislu odredbe članka 102. stavka 1. ZKP opći zakonski uvjet da bi se protiv optuženika pritvor uopće mogao produljiti.

III, V i VI optuženici se terete za kaznena djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava-ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavak 1. OKZRH, za koje je propisana kazna zatvora najmanje 5 (pet) godina ili kazna zatvora 20 (dvadeset) godina, čime je ispunjen jedan od uvjeta za pritvorskih razloga iz čl. 120. stavak 1. točka 4. ZKP.

Osim toga III, V, VI optuženicima se činjeničnim opisom optužnice stavlja na teret poduzimanje najtežih radnji koje se mogu počiniti protiv civilnog stanovništva, kao što je protuzakonito zatvaranje i mučenje te ubijanje civila. Civilni su mučeni i ubijani bez ikakvog razloga, a motiv je očito bio nacionalna netrpeljivost.

Tako se III optužena Gordana Getoš-Magdić tereti da je zajedno sa II optuženim I.K. po zapovjedi I optuženog B.G. osnovala postrojbu za posebno izviđačko-

diverzantske namjene i da su protuzakonito lišavali slobode civile srpske i drugih narodnosti, zlostavljali ih i usmrćivali te njegove zapovjedi radi provedbe prosljeđivali sebi podređenim pripadnicima navedene postrojbe ... Žrtve su teško prebijene, a nakon toga odvožene na obalu Drave, vezane ljepljivim trakama i ubijane pucnjem u glavu iz vatrenog oružja, a zatim bacane u rijeku.

Isto tako III optužena Gordana Getoš-Magdić se sa VI optuženim T.V. i VII optuženim Z.D. tereti da su zajedno iz obiteljske kuće u Sisačkoj ulici broj 11 odveli B.L., lišili ga slobode i zatvorili ga u kuću u Dubrovačkoj ulici broj 30.

...

Za oštećenog R.R. , kojem je pucano u glavu po zapovjedi I optuženog B.G., a koji je preživio, III optužena Gordana Getoš-Magdić naložila je da se usmrti u bolnici.

Dakle sve opisane radnje III, V i VI optuženika sadrže niz okolnosti koje po svom karakteru i intenzitetu ulaze u kategoriju onih posebno teških okolnosti djela, zbog kojih je mjera pritvora iz članka 102. stavak 1. točka 4. ZKP i dalje neophodna.

...

Isto tako dosadašnje vrijeme koje su III, V i VI optuženici proveli u pritvoru u odnosu na težinu djela za koje su osnovano sumnjivi i kazne koje se prema raspoloživim podacima u spisu mogu očekivati ne stvara onu razmjernost koja bi bila od odlučnog značaja kod odlučivanja o daljnjem pritvoru.

Nije osnovan ni prijedlog da se III optuženoj Gordani Getoš-Magdić zamijeni mjera pritvora određivanjem kućnog pritvora jer mjera kućnog pritvora nije predviđena kao zamjena za mjeru pritvora iz članka 102. stavak 1. točka 4. ZKP.

Naime, člankom Pravilnika o kućnom pritvoru (Narodne novine br. 3 od 07. siječnja 2008. g.) propisano je da pritvorenikova sloboda i prava, koji se nalazi u kućnom pritvoru mogu biti ograničeni u mjeri potrebnoj da se ostvari svrha radi koje je određen kućni pritvor, spriječi bijeg pritvorenika, spriječi ponavljanje, dovršenje, počinjenja kaznenog djela kojim prijeti, te spriječi komuniciranje pritvorenika s drugim osobama, osim osoba koje s njom žive ili je opskrbljuju neophodnim potrepštinama za život.

Budući da navodi iz prijedloga za ukidanje pritvora nisu takvog značaja da bi opravdali ukidanje pritvora, a po mišljenju Vijeća za sada ne postoje uvjeti za izricanje neke od mjera opreza, te je prijedloge valjalo odbiti kao neosnovane..."

U svojoj žalbi od 14. veljače 2008. godine podnositeljica zahtjeva je ponovila svoje tvrdnje iz svojega prethodnoga zahtjeva da joj se ukine pritvor. Dana 22. veljače 2008. godine Vrhovni sud je odbio žalbu podnositeljice zahtjeva. Ponovio je svoje prethodne zaključke glede težine djela i osobito teških okolnosti djela pod kojima je djelo počinjeno, te je nadalje utvrdio kako slijedi:

"U opisanim radnjama i postupcima navedenih optuženika očituje se visoki stupanj bezobzirnosti, brutalnosti, bezosjećajnosti prema civilnim osobama što je imalo i teške posljedice usmrćivanja tih osoba. Stoga i po ocjeni ovog drugostupanjskog suda takvo postupanje optuženika u znatnoj mjeri nadilazi postupke i posljedice koje se iznalaze kod izvršenja ovakovih kaznenih djela te po svom

intenzitetu i karakteru predstavljaju posebno teške okolnosti djela radi kojih je i nadalje neophodna primjena mjere pritvora po osnovi čl. 102. st. 1. toč. 4. ZKP.

Žalbeni navodi opt. Gordane Getoš-Magdić ... i koji se odnose na dokazanost činjenica navedenih u optužnici nisu od odlučujućeg utjecaja kod odlučivanja o daljnjoj primjeni mjere pritvora budući je kod te ocjene dovoljan relevantan stupanj osnovane sumnje koja proizlazi iz pravomoćne optužnice i prikupljenih dokaza u dosadašnjem tijeku postupka dok konačnu ocjenu svih provedenih dokaza i obrana optuženika pa potom i utvrđenja dokazanosti odlučnih činjenica u odnosu na terećena kaznena djela ocjenjuje raspravno vijeće...

Odredbe Zakona o kaznenom postupku o primjeni mjera pritvora suprotno prigovoru žaliteljice Gordane Getoš-Magdić. nisu u protivnosti sa odredbama Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (u nastavku Konvencija) budući da je u odredbi čl. 5.te Konvencije propisano da ako je netko zakonito uhićen ili pritvoren radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti kad postoji osnovana sumnja da je počinio kazneno djelo ili kad je razumno vjerovati da je to nužno radi sprečavanja izvršenja kaznenog djela ili bijega njegovog počinitelja, a koji sadržaj nije u protivnosti sa odredbom čl. 102. st. 1. ZKP.

Zdravstveno stanje opt. Gordane Getoš-Magdić ne isključuje postojanje zakonskog osnova za produljenje pritvorske mjere, budući se potrebna potpuna zdravstvena zaštita optuženice može ostvarivati u zatvorskim uvjetima pa iznimno i izvan njih. Isto tako potrebna medicinska psihološka ili druga svrhovita pomoć njezinom djetetu može se ostvarivati u adekvatnim ustanovama koje imaju stručne osobe za pružanje takve pomoći.

Suprotno prigovorima u žalbi opt. Gordane Getoš-Magdić ... mjerama opreza propisani u čl. 90. ZKP ne bi se mogle ostvariti svrhe pritvora produljenog po navedenoj zakonskoj osnovi, niti se ova mjera može zamijeniti kućnim pritvorom, jer to čl. 102.a ZKP ne propisuje.”

Dana 25. ožujka 2008. godine podnositeljica zahtjeva podnijela je ustavnu tužbu tvrdeći, *inter alia*, da je trajanje istrage protiv nje i trajanje njenog pritvora premašilo razumni rok i da se njezin pritvor više ne može produljivati samo s osnove težine optužbi koje joj se stavljaju na teret.

Točno neutvrđenoga dana podnositeljica zahtjeva ponovno je podnijela zahtjev da joj se ukine pritvor.

Dana 22. travnja 2008. godine izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu produljilo je pritvor podnositeljici zahtjeva i odbilo njezin zahtjev. Ponovili su obrazloženje iz svojeg rješenja od 12. veljače 2008. godine.

U svojoj žalbi od 26. travnja 2008. godine podnositeljica zahtjeva se ponovno pozvala na svoju obiteljsku i zdravstvenu situaciju kao osnovu za ukidanje njenoga pritvora. Dana 7. svibnja 2008. godine Vrhovni sud je odbio njenu žalbu.

Dana 29. svibnja 2008. godine Ustavni sud je utvrdio da je ustavna tužba od 25. ožujka 2008. godine nedopuštena, s osnove da su pobijane

odluke prestale postojati jer je u međuvremenu donesena nova odluka kojom je produljen pritvor podnositeljice zahtjeva.

U svojoj ustavnoj tužbi od 9. lipnja 2008. godine podnositeljica zahtjeva ponovila je svoje tvrdnje iz svoje prethodne ustavne tužbe od 25. ožujka 2008. godine.

Dana 4. srpnja 2008. godine izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu produljio je pritvor podnositeljici zahtjeva s iste osnove kao i prije. Dana 28. srpnja 2008. godine Vrhovni sud je potvrdio ovo rješenje.

Podnositeljica zahtjeva je podnijela ustavnu tužbu u kojoj je ponovila svoje prethodne tvrdnje.

Dana 17. rujna 2008. godine Ustavni sud je prihvatio ustavnu tužbu i ukinuo rješenja Županijskog suda u Zagrebu od 4. srpnja 2008. godine i Vrhovnog suda od 28. srpnja 2008. godine, s osnova što niži sudovi nisu primijenili načelo razmjernosti kad su ocjenjivali je li daljnji pritvor podnositeljice zahtjeva odgovarajući. Nadalje je presudio:

“Određena kaznena djela, zbog posebne težine i reakcije javnosti na njih mogu izazvati nemir u društvu koji može opravdati pritvor. Pri procjeni je li daljnje zadržavanje podnositelja u pritvoru po osnovi iz članka 102. stavka 1. točke 4. ZKP-a opravdano, ovaj Sud smatra da navedena pritvorska osnova mora biti konkretizirana, a nije dostatna samo težina djela. Produljenje pritvora ne može se koristiti kao anticipacija zatvorske kazne.

Početna važnost osnove na temelju koje su podnositelji pritvoreni, imajući pritom u vidu tijek vremena, te činjenicu da se podnositelji nalaze u pritvoru (gotovo) dvije godine, prema ocjeni ovog Suda, nije dostatna da bi se na temelju nje moglo opravdati produljeni pritvor podnositeljima ustavne tužbe.

S obzirom na navedeno, Ustavni sud ocjenjuje da u ovom slučaju (uz nedvojbenu činjenicu prekomjerne duljine dosadašnjeg pritvora) javni interes da se podnositeljima produljuje pritvor tijekom kaznenog postupka – u kojem tek treba odlučiti o njihovoj krivnji za inkriminirana kaznena djela – ne preteže nad Ustavom i Europskom konvencijom o ljudskim pravima zajamčenim pravom na osobnu slobodu.

...”

Podnositeljica zahtjeva je puštena istoga dana.

B. Mjerodavno domaće pravo

Mjerodavni dio Ustava Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 41/2001 i 55/2001) glasi kako slijedi:

Članak 140.

" Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona. Njihove se odredbe mogu mijenjati ili ukidati samo uz uvjete i na način koji su u njima utvrđeni, ili suglasno općim pravilima međunarodnog prava."

Mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku (*Narodne novine*, br. 110/1997, 27/1998, 58/1999, 112/1999, 58/2002 i 62/2003) propisuju:

Članak 97.

„(1) Redarstvene vlasti moraju uhićenika odmah, a najkasnije u roku od dvadeset četiri sata dovesti istražnom sucu ili ga pustiti na slobodu. Zakašnjenje moraju posebno obrazložiti.

....“

Članak 98.

„(1) Istražni sudac može na prijedlog redarstvene vlasti ili državnog odvjetnika pisanim i obrazloženim rješenjem odrediti da se uhićenik koji mu je doveden zadrži do dvadeset četiri sata, ako utvrdi da postoje osnove sumnje da je uhićenik počinio kazneno djelo koje mu se stavlja na teret, ako postoje razlozi iz članka 105. stavka 1. točke 1. i 2. ovoga Zakona, a zadržavanje je potrebno radi utvrđivanja istovjetnosti, provjere alibija, prikupljanja podataka o dokazima, te otklanjanja ozbiljne opasnosti po život ili zdravlje ljudi ili imovinu većeg opsega. Novo zadržavanje po prethodnim odredbama može se odrediti samo još jedanput ako su glede uhićenika prikupljene obavijesti o drugom kaznenom djelu. Iznimno, istražni sudac može na prijedlog redarstvenih vlasti ili državnog odvjetnika odrediti da se prema ovom stavku uhićenik zadrži kod policije, ako se radi o kaznenim djelima iz članka 192. ovoga Zakona za koje je moguće izreći kaznu zatvora preko pet godina.

(2) Istražni sudac može po službenoj dužnosti ili na prijedlog državnog odvjetnika odrediti da se uhićenik koji mu je doveden zadrži do četrdeset osam sati i u slučaju kad smatra da postoji osnovana sumnja da je uhićenik počinio kazneno djelo koje mu se stavlja na teret i da postoje razlozi za određivanje pritvora iz članka 105. stavka 1. ovoga Zakona, ako državni odvjetnik protiv uhićenika još nije podnio istražni zahtjev, neposrednu optužnicu ili optužni prijedlog. Ako državni odvjetnik do isteka roka od četrdeset osam sati ne podnese istražni zahtjev, neposrednu optužnicu ili optužni prijedlog, uhićenik će se pustiti na slobodu.

(3) Ako je uhićenik bio zadržan prema stavku 1. ovoga članka istražni sudac može odrediti zadržavanje prema stavku 2. ovoga članka još dvadeset četiri sata.

...“

8. Općenite odredbe o pritvoru

Članak 101.

„(1) Pritvor može biti određen samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugom mjerom.

(2) Čim prestanu razlozi zbog kojih je pritvor određen, pritvor se mora ukinuti i pritvorenika pustiti na slobodu.

(3) Pri odlučivanju o pritvoru, posebno o njegovu trajanju, vodit će se računa o razmjeru između težine počinjenoga kaznenog djela, kazne koja se.... može očekivati u postupku i potrebe određivanja i trajanja pritvora.

(4) Sudbena tijela pred kojima se vodi postupak postupat će u predmetima u kojima je određen pritvor posebno žurno, te po službenoj dužnosti paziti jesu li prestali razlozi i zakonski uvjeti za pritvor i u tom slučaju ga odmah ukinuti.“

9. Osnove za određivanje pritvora

Članak 102.

„(1) Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo, pritvor se protiv te osobe može odrediti:

.....

2. ako postoji osnovana sumnja da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za kazneni postupak ili da će ometati kazneni postupak utjecajem na svjedoke, sudionike ili prikriivače,

4. ako su u pitanju kaznena djela: ubojstva, razbojništva, silovanja, terorizma, otmice, zlorporabe opojnih droga, iznude, zlorporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju, zlorporabe položaja ili ovlasti, udruživanja za počinjenje kaznenog djela ili kojeg drugoga kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora od dvanaest godina ili teža kazna, ako je to neophodno zbog posebno teških okolnosti djela.

...”

Članak 106.

„(1) Pritvor određen rješenjem istražnog suca ...može trajati najdulje mjesec dana....

(2) Iz opravdanih razloga istražni sudac može... pritvor tijekom istrage produljiti prvi puta za najviše dva mjeseca, a zatim za još najviše tri mjeseca.

(3) Ukupno trajanje pritvora u istrazi....ne može prijeći šest mjeseci...“

Članak 107

“...

(2) Nakon podnošenja optužnice... [sudsko] vijeće...svaka će dva mjeseca... ispitivati postoje li zakonski uvjeti za daljnju primjenu mjere pritvora...“

13. Žalba protiv rješenja o određivanju, ukidanju ili produljenju pritvora

Članak 110

(1) Žalbu protiv rješenja kojim se određuje, produljuje ili ukida pritvor mogu podnijeti okrivljenik, njegov branitelj i državni odvjetnik u roku od dva dana...

....”

Mjerodavni dio članka 120. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 31/1993) glasi kako slijedi:

Ratni zločin protiv civilnog stanovništva

Članak 120.

(1) Tko kršeći pravila međunarodnoga prava za vrijeme rata, oružanoga sukoba ili okupacije naredi.... da se civilno stanovništvo ubija, muči ili da se nečovječno postupa prema njemu...., ili da mu se nanose velike patnje ili ozljede tjelesnoga integriteta ili zdravlja... da se primjenjuju mjere zastrašivanja i terora, uzimaju taoci

...protuzakonita zatvaranja...kaznit će se zatvorom najmanje pet godina ili kaznom zatvora od dvadeset godina.“
...”

PRIGOVORI

Podnositeljica zahtjeva prigovara na temelju članka 5. stavaka 1. i 3. Konvencije da njezin prvotni pritvor između 18. listopada 2006. godine u 8:00 sati i 21. listopada u 1:40 sati nije bio u cijelosti pokriven rješenjima kojima je naložen i produljivan njen pritvor i da nakon što je bila uhićena nije bila odmah dovedena pred suca.

Nadalje prigovara na temelju članka 5., stavka 3. Konvencije osnovi i duljini svoga pritvora.

Također prigovara da postupak koji se ticao zakonitosti njenog pritvora nije bio u skladu s jamstvima iz članka 5., stavka 4. Konvencije.

PRAVO

1. Zadržavanje podnositeljice zahtjeva od strane policije

Podnositeljica zahtjeva je prvo uložila nekoliko prigovora u odnosu na svoj prvotni pritvor između 18. listopada 2006. godine u 08:00 sati i 21. listopada u 01:40 sati. Tvrdi da to razdoblje nije bilo u cijelosti pokriveno rješenjima kojima je određen i produljivan njen pritvor. Nadalje prigovara da nakon što je bila uhićena nije bila odmah dovedena pred suca ili drugu službenu osobu zakonom ovlaštenu vršiti sudbenu vlast. Pozvala se na članak 5. Konvencije čiji relevantni dio propisuje kako slijedi:

„1. Svatko ima pravo na slobodu i na osobnu sigurnost. Nitko se ne smije lišiti slobode, osim u sljedećim slučajevima i u postupku propisanom zakonom:

...

c) ako je zakonito uhićen ili pritvoren radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti kad postoji osnovana sumnja da je počinio kazneno djelo ili kad je razumno vjerovati da je to nužno radi sprječavanja izvršenja kaznenog djela ili bijega nakon njegova počinjenja;

...

3. Svatko uhićen ili pritvoren u uvjetima predviđenim stavkom 1.c) ovoga članka mora se u najkraćem roku izvesti pred suca, ili pred drugo zakonom određeno tijelo sudbene vlasti, i ima pravo u razumnom roku biti suđen ili pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati davanjem jamstva da će ta osoba pristupiti suđenju.“

(a) Tvrdnje stranaka glede dopuštenosti

Vlada tvrdi da podnositeljica zahtjeva nije iscrpila domaća pravna sredstva budući da nije uložila žalbu ni podnijela ustavnu tužbu protiv rješenja kojim je naloženo i produljeno njeno zadržavanje kod policije.

Podnositeljica zahtjeva pobija tu tvrdnju.

(b) Ocjena Suda*(i) Opća načela*

Sud ponavlja da se on, u skladu s člankom 35., stavkom 1. Konvencije, može nekim pitanjem baviti samo nakon što budu iscrpljena sva domaća pravna sredstva. Svrha članka 35. je dati svim državama ugovornicama priliku da spriječe ili isprave navodne povrede protiv njih prije nego što ti navodi budu dostavljeni Sudu (vidi, na primjer, predmete *Hentrich v. France*, 22. rujna 1994., stavak 33., Series A br. 296-A i *Remli v. France*, 23. travnja 1996., stavak 33., *Reports* 1996-II). Tako prigovor podnesen Sudu treba prvo biti podnesen odgovarajućim nacionalnim sudovima, barem u biti, u skladu s formalnim zahtjevima domaćega prava i u propisanim rokovima. Drugačije stajalište značilo bi udvostručivanje domaćega procesa i postupka pred Sudom, što bi se teško moglo smatrati spojivim sa supsidijarnim značajem Konvencije (vidi predmet *Gavril Yosifov v. Bulgaria*, br. 74012/01, stavak 42., 6. studeni 2008.). Ipak, obveza iscrpiti domaća pravna sredstva zahtjeva samo da podnositelj zahtjeva redovno upotrijebi pravna sredstva koja su djelotvorna, dostatna i na raspolaganju u odnosu na njegove pritužbe na temelju Konvencije (vidi predmete *Balogh v. Hungary*, br. 47940/99, stavak 30., 20. srpnja 2004. i *John Sammut and Visa Investments Limited v. Malta* (odlučka), br. 27023/03, 28. lipnja 2005.).

(ii) Primjena ovih načela na ovaj predmet

Sud primjećuje da je podnositeljica zahtjeva došla u policijsku stanicu u oko 20:00 sati dana 18. listopada 2006. godine i da je njeno formalno zadržavanje kod policije započelo 19. listopada 2006. godine u 01:30 sati. Njeno zadržavanje na temelju izravnog policijskog naloga trajalo je dvadeset četiri sata, do 20. listopada 2006. godine u 01:30 sati. Podnositeljica zahtjeva potpisala je nalog u kojem je izričito navedeno da je uhićena 19. listopada 2006. godine u 01:30 sati i nije stavila nikakve prigovore na taj nalog. Nakon toga je produljenje njenog zadržavanja kod policije bilo naloženo rješenjem istražnog suca Županijskog suda u Osijeku dana 19. listopada 2006. godine. Sudac je u tom rješenju izričito naveo da je podnositeljica zahtjeva uhićena dana 19. listopada 2006. godine u 01:30 sati. Rješenje je dostavljeno podnositeljici zahtjeva i njenom odvjetniku.

Sud primjećuje da podnositeljica zahtjeva prigovara da je u stvarnosti ona bila pritvorena od trenutka kad je stigla u policijsku stanicu, dakle od 18. listopada 2006. godine u 20:00 sati. Nadalje prigovara da nije odmah bila dovedena pred suca, nego tek nakon pedeset tri sata i četrdeset minuta od trenutka njenoga uhićenja.

S tim u vezi Sud primjećuje da, iako je podnositeljica imala pravo uložiti žalbu protiv rješenja istražnog suca u kojoj je mogla istaći navedene prigovore, ona to nije učinila. Da je njena žalba bila neuspješna, ona je također mogla podnijeti ustavnu tužbu.

Nadalje, u rješenju istražnog suca Županijskog suda u Osijeku od 22. listopada 2006. godine, koje je doneseno nakon ročišta u nazočnosti podnositeljice zahtjeva, ponovno se izričito navodi da je podnositeljica zahtjeva uhićena dana 19. listopada 2006. godine u 01:30 sati. Iako podnositeljica zahtjeva nije uložila žalbu protiv tog rješenja, ona nije niti izričito niti u biti stavila nikakav prigovor glede vremena svoga uhićenja od kojega je trebalo računati njeno zadržavanje. Slično tome, nije prigovorila da nije bila odmah dovedena pred suca. Umjesto toga, njena se žalba usredotočila na osnove za određivanje njenoga pritvora i na njen zahtjev za puštanjem na slobodu. Žalbu je odbilo izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Osijeku.

Isto tako treba primijetiti da je u odnosu na rješenje o žalbi podnositeljica zahtjeva imala dodatno pravo podnijeti ustavnu tužbu, što ona također nije učinila.

S tim u vezi Sud nadalje primjećuje da je Konvencija ugrađena u hrvatsko pravo i da je tako izravno primjenjiva u Hrvatskoj.

Sud smatra da podnositeljica zahtjeva, time što nije podnijela žalbu i moguću ustavnu tužbu protiv rješenja istražnog suca Županijskog suda u Osijeku od 20. i 22. listopada 2006. godine, nije iscrpila domaća pravna sredstva. Slijedi da ovaj dio zahtjeva treba odbaciti na temelju članka 35., stavaka 1. i 4. Konvencije zbog ne iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

2. Daljnji pritvor podnositeljice zahtjeva

Podnositeljica zahtjeva također prigovara glede svojega daljnjeg pritvora. Prigovara da nije bilo poštivano njeno pravo na suđenje u razumnom roku ili puštanje za vrijeme dok traje suđenje i da se težina djela koja joj se stavljaju na teret ne može smatrati relevantnim i dostatnim razlogom da domaći sudovi opetovano produljuju njen pritvor. Pozvala se na članak 5., stavak 3. Konvencije, čiji relevantni dio propisuje:

„Svatko uhićen ili pritvoren u uvjetima predviđenim stavkom 1.c) ovoga članka ... ima pravo u razumnom roku biti suđen ili pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati davanjem jamstva da će ta osoba pristupiti suđenju. „

(a) Tvrdnje stranaka glede dopuštenosti prigovora

Vlada tvrdi da podnositeljica zahtjeva, nakon odluke Ustavnog suda od 17. rujna 2008. godine više ne može tvrditi da je žrtva povreda navedenih na temelju članka 5. stavka 3. Konvencije, jer je Ustavni sud utvrdio povredu te odredbe

Podnositeljica zahtjeva osporava tu tvrdnju.

(b) Ocjena Suda*(i) Opća načela*

Sud ponavlja da na temelju članka 34. Konvencije on „može primati zahtjeve od bilo koje osobe...koja tvrdi da je žrtva povrede od strane jedne od Visokih ugovornih strana prava navedenih u Konvenciji ili Protokolima uz nju“. Prvo je na nacionalnim vlastima da pruže zadovoljštinu za svaku navodnu povredu Konvencije. U tom pogledu pitanje može li podnositeljica zahtjeva tvrditi da je žrtva navodne povrede mjerodavno je u svim fazama postupka na temelju Konvencije (vidi predmete *Burdov v. Russia*, br. 59498/00, stavak 30., ECHR 2002-III i *Trepashkin v. Russia*, br. 36898/03, stavak 67., 19. srpnja 2007.).

Sud također ponavlja da neka odluka ili mjera koja je povoljna za podnositelja zahtjeva nije u načelu dovoljna da njega ili nju liši položaja „žrtve“ osim ako su nacionalne vlasti priznale, bilo izričito ili u biti, i tada i dodijelile zadovoljštinu za povredu Konvencije (vidi predmete *Amuur v. France*, 25. lipnja 1996., stavak 36., *Reports* 1996-III, i *Dalban v. Romania* [GC], br. 28114/95, stavak 44., ECHR 1999-VI). Takvo priznanje i zadovoljština obično su rezultat procesa iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava (vidi predmet *Koç and Tambaş v. Turkey* (odluka), br. 46947/99, 24. veljače 2005.).

Sud nadalje ponavlja da je sustav zaštite ljudskih prava uspostavljen Konvencijom supsidijaran nacionalnim sustavima koji čuvaju ljudska prava. Konvencija ne stavlja pred države članice nikakav zadani način na koji bi u svom unutarnjem pravu trebale osigurati djelotvornu provedbu Konvencije. Izbor najprikladnijeg sredstva da se to postigne je u načelu stvar za domaće vlasti, koje su u stalnom kontaktu s ključnim snagama svojih zemalja i u boljem su položaju da ocjene mogućnosti i resurse koje im daju njihovi domaći pravni sustavi (vidi predmete *Swedish Engine Drivers' Union v. Sweden*, 6. veljače 1976., stavak 50., Series A br. 20; *Chapman v. the United Kingdom* [GC], br. 27238/95, stavak 91, ECHR 2001-I i *Sisojeva and Others v. Latvia* [GC], br. 60654/00, stavak 90, ECHR 2007-II).

(ii) Primjena ovih načela na ovaj predmet

Sud prvo primjećuje da podnositeljica zahtjeva prigovara da su razlozi na koje se pozivaju nacionalni sudovi za određivanje i produljenje njenoga pritvora bili nedostatni i neodgovarajući tijekom njenog pritvora. Glede odluke Ustavnog suda od 17. rujna 2008. godine, on je ukinuo rješenje Vrhovnog suda od 28. srpnja 2008. godine s osnova što ovaj nije utvrdio dva uvjeta za određivanje daljnjeg pritvora: (a) jesu li osnove koje opravdavaju lišenje slobode još uvijek „relevantne i dostatne“ i (b) jesu li nadležne vlasti pokazale „posebnu revnost“ u vođenju postupka. Po mišljenju Ustavnog suda, „trajanje pritvora može se smatrati razumnim samo kad su ispunjena oba uvjeta“.

Prije odluke Ustavnog suda od 17. rujna 2008. godine, u postupku pred nacionalnim sudovima, podnositeljica zahtjeva uložila je nekoliko ustavnih tužbi koje su bile ili odbijene ili odbačene kao nedopuštene. U svojoj se odluci od 17. rujna 2008. godine Ustavni sud nije nigdje pozvao na sveukupni pritvor podnositeljice zahtjeva. On je samo ukinuo odluku Vrhovnoga suda od 28. srpnja 2008. godine bez bilo kakvih nalaza o tome je li došlo do povrede prava podnositeljice zahtjeva na temelju članka 5., stavka 3. Konvencije. Još je od veće važnosti za pitanje položaja žrtve podnositeljice zahtjeva to što ona nema pravo na temelju nacionalnog prava tražiti bilo kakvu naknadu u vezi sa svojim prigovorom o trajanju njenoga pritvora. Stoga se, u okolnostima ovoga predmeta, ne može reći da je podnositeljica zahtjeva izgubila svoj položaj žrtve u odnosu na njen prigovor na temelju članka 5., stavka 3. Konvencije.

Slijedi da prigovor Vlade treba biti odbijen.

(c) Očitovanja stranaka glede osnovanosti prigovora

Podnositeljica zahtjeva tvrdi da su osnove za određivanje i produljenje njenoga pritvora bile nedostatne. Glede opasnosti utjecaja na svjedoke, podnositeljica zahtjeva tvrdi da je ta osnova za određivanje njenog pritvora u suprotnosti s nalazom nacionalnih vlasti da je ona već potpisala priznanje pred policijom, iako je objasnila da je to učinila pod pritiskom. Glede težine onoga što joj se stavlja na teret, podnositeljica zahtjeva tvrdi da su odluke o određivanju njenoga pritvora koji su se oslanjali na tu osnovu, potpuno zanemarile njeno priznanje, činjenicu da postupak nije bio javan i njene osobne okolnosti kao što je njeno zdravstveno stanje te tvrdi da nisu bile razmatrane nikakve alternativne mjere.

Vlada tvrdi da su razlozi na koje su se oslanjali nacionalni sudovi za određivanje i produljenje pritvora podnositeljice zahtjeva – opasnost od utjecaja na svjedoke i težina optužbi – bili relevantni i dostatni.

Vlada također tvrdi da bi, zbog težine optužbi protiv podnositeljice zahtjeva, njeno puštanje na slobodu moglo dovesti do javnih nemira.

Objasnili su da se predmet ticao osjetljivog pitanja optužbi za ratne zločine koje su počinili hrvatski vojnici.

Nadalje tvrde da je kazneni postupak protiv podnositeljice zahtjeva vrlo složen budući da se tiče određenog broja navoda o kaznenoj aktivnosti od strane dva okrivljenika i da su nacionalne vlasti pokazale dužnu revnost u svojem vođenju postupka.

(d) Ocjena Suda

Sud smatra, u svjetlu tvrdnji stranaka, da ovaj prigovor postavlja ozbiljna činjenična i pravna pitanja na temelju Konvencije, te da odluka o njima traži ispitivanje osnovanosti. Sud stoga zaključuje da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35., stavka 3. Konvencije. Nije utvrđena nikakva druga osnova da se utvrdi da je nedopušten.

3. Odluka Ustavnog suda od 29. svibnja 2008. godine

Podnositeljica također prigovara da su postupci koji se odnose na njene žalbe protiv odluka kojima je naložen njen pritvor u suprotnosti sa zahtjevima članka 5., stavka 4. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

„4. Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvaranjem ima pravo pokrenuti sudski postupak u kojem će se brzo odlučiti o zakonitosti njegova pritvaranja ili o njegovu puštanju na slobodu ako je pritvaranje bilo nezakonito.“

Podnositeljica zahtjeva tvrdi da je Ustavni sud utvrdio da je njena ustavna tužba od 25. ožujka 2008. godine, podnesena protiv odluka Vrhovnog suda od 22. veljače 2008. godine i Županijskog suda u Zagrebu od 12. veljače 2008. godine nedopuštena samo iz razloga što je u međuvremenu bila donesena nova odluka kojom je produljen njen pritvor. Po mišljenju podnositeljice zahtjeva, takva praksa je protivna zahtjevima članka 5., stavka 4. i članka 13. Konvencije.

Vlada tvrdi da su pritvor podnositeljice zahtjeva često preispitali nadležni sudovi po službenoj dužnosti i da je podnositeljica zahtjeva također imala mogućnost na temelju domaćega prava tražiti da joj se ukine pritvor. Podnositeljica zahtjeva je uvijek mogla uložiti žalbu Vrhovnom sudu protiv svake odluke kojom je produljivan njen pritvor i o tim je odlukama brzo odlučivano. Glede ovlasti Ustavnog suda u stvarima koje se tiču pritvora, Vlada tvrdi da je on ovlašten preispitivati odluke kojima se određuje i produljuje pritvor, te ukidati takve odluke kad utvrdi da su protivne pravu na osobnu slobodu, kako je zajamčeno Ustavom i Konvencijom. Međutim, zahtjevi članak 5., stavka 4. u Hrvatskoj bili su zadovoljeni kroz sudsku zaštitu od strane nižih sudova, sve do Vrhovnog suda te uključujući i taj sud, te ne mogu ići tako daleko da budu primjenjivi na postupak po ustavnoj tužbi.

Sud smatra, u svjetlu tvrdnji stranaka, da ovaj prigovor postavlja ozbiljna činjenična i pravna pitanja na temelju Konvencije, te da odluka o njima traži ispitivanje osnovanosti. Sud stoga zaključuje da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35., stavka 3. Konvencije. Nije utvrđena nikakva druga osnova da se utvrdi da je nedopušten.

Iz tih razloga, Sud jednoglasno

utvrđuje da su dopušteni, bez prejudiciranja osnovanosti, prigovori podnositeljice zahtjeva koji se tiču trajanja i osnova njenoga pritvora i njenoga prava na preispitivanje njenoga pritvora,

utvrđuje da je ostatak zahtjeva nedopušten.

Søren Nielsen
Tajnik

Christos Rozakis
Predsjednik